מתני' [א] כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו [א] חייבין בבכורה [ב] ובמתנות [ג] ויוצאין לחולין ליגזז וליעבד [ד] ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ פטור [ה] ואין עושין תמורה [ב] [ו] ואם מתו יפדו [ז] חוץ מן הבכור ומן המעשר [ג] וכל שקדם [ח] הקדשן את מומן או מום עובר להקדשן ולאחר מכאן נולד להן מום קבוע [ג] (להקדשן) ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות ואינן יוצאין לחולין ליגזז וליעבד [ד] [ט] ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן [ה] והשוחטן בחוץ חייב [י] ועושין תמורה ואם מתו יקברו: **גמ'** טעמא דנפדו הא לא נפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות קסבר [כ] קדושת דמים מדחה מן הבכורה ומן המתנות: ויוצאין לחולין וכו': טעמא דנפדו הא לא נפדו אסירי בגיזה ועבודה [ו] מסייע ליה לרבי [ז] אליעזר דאמר [ח] קדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבודה אמרי לא קדושת דמים למזבח הוא דמיחלפא בקדושת הגוף למזבח גזרו בהו רבנן אבל קדשי בדק הבית לא: [ל] ולדן וחלבן מותר כו': היכי דמי אילימא דאיעבר ואתיליד לאחר פדיונן פשיטא חולין נינהו אלא דאיעבר לפני פדיונן ואתיליד לאחר פדיונן הא לפני פדיונן אסירי

נפדין

מתני' כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן. שהיה להם מום קבוע והקדישן להמכר ולהביא מדמיהם קרבן למזבח: **חייבין בבכורה.** לאחר פדיונן אם ילדו: **ובמתנות.** זרוע לחיים וקיבה כחולין גמורין: **ויוצאין לחולין.** בפדיונן לגמרי ליגזז וליעבד כחולין גרידי משום דמעיקרא לא חיילא עלייהו קדושה חמורה: **והשוחטן בחוץ פטור.** אפי' קודם פדיון דאפי' הוי מומין קל כגון דוקין שבעין דלגבי קדשים מיחייב השוחטן בחוץ הכא פטור משום דלא חלה עליהן מתחילה קדושה כל כך: **ואין עושין תמורה.** מפרש בגמ' [ע"ב]: **ואם מתו.** קודם פדיון יפדו להאכילן לכלבים דאין קדושתן חמורה ותו קמ"ל דגרעי משאר קדשים שאין נפדין אלא חיין שיוכלו לעמוד בפני הכהן בשעת הערכתן דכתיב (ויקרא כז) והעמיד (הכהן) את הבהמה וגו' והדל והעריך (אותה) הכהן וגו': **חוץ מן הבכור והמעשר.** שאפילו במומן חלה עליהן קדושה חמורה דבכור רחם מקדשו ובמעשר כתיב (שם) לא יבקר בין טוב לרע דמשמע בין תם בין בעל מום קדוש טוב תם רע בעל מום: **מום עובר.** כמאן דליתיה דמי וחלה עליהן קדושה: **פטור מן הבכורה.** מפרש בגמרא [טו.]: **ואין יוצאין כו'.** שאפי' לאחר פדיונן אסורין (א)(בהנאה) בגיזה ועבודה כדמפרש בגמרא [שם]: **ולדן וחלבן אסור כו'.** מפרש בגמרא [טו:] כשנתעברו קודם פדיונן וילדו לאחר פדיונן: **והשוחטן בחוץ.** קודם פדיונן: **חייב.** כרת. ובגמרא [טו.] מפרש בדוקין שבעין דלאוין הן לפנים ואליבא דרבי עקיבא דאמר אם עלו לא ירדו אבל בשאר מומין לא דאמרינן (א) במסכת יומא (דף סג:) הראוי לאהל מועד חייבין עליו אי לא לא: **יקברו.** ואין נפדין דבעי העמדה והערכה: **גמ' טעמא דנפדין.** ארישא קאי: **קדושת דמים.** פטורה מן הבכורה כקדושת הגוף דמפרש לקמן [טו.] מקראי דפטורה מבכורה וממתנות: **קדשי בדק הבית כו'.** והני כקדשי בדק הבית דמו דהם עצמן לא הוקדשו מתחילה אלא לדמיהן: **לא.** תסייעיה ממתניתין דקדושת דמים למזבח הוא דהוקדשו לשם כן שיהיו הדמים קריבין למזבח והתם הוא דאסור בגיזה ועבודה משום דמיחלפא בקדושת הגוף למזבח: **הא.** ולדות שנולדו לפני פדיון אסורין בהנאה בלא פדייה ומיקרב לא קרבי דמכח קדושה דחויה אתו דהאם לא הוקדשה למזבח:

נפדין

ואנא כריש לקיש סבירא לי שמע מינה דרב אשי גופיה כשהיה אומר מתחלה משיכה אינו קונה לאו משום דסבר לה כריש לקיש דלעולם כרבי יוחנן סבירא ליה לפיכך כי הקשה לו מההיא דבנן גם לא רצה להקשות מההיא דדבר תורה מעות קונות [ד] דלעולם לעמיתך ולעובד כוכבים בכסף ולענין אונאה אתא לעמיתך כמאן דאמר גזל הכנעני אסור דלמאן דאמר גזל הכנעני מותר לא איצטריך כדאמרינן לעיל ואף על גב דאמרינן בהזהב (ב"מ דף מח.) קרא ומתני' מסייע לריש לקיש היינו לכאורה אבל אפשר לשנויי לקרא שפיר אליבא דרבי יוחנן ומתני' דנתנה לבנן מעל הוה מוקמי ליה ר' יוחנן בבנן עובד כוכבים והיא דנתנה לספר בישראל ולכך מעל אע"ג דלא משך דמעות קונות ולר"ת ומאי סייעתא לריש לקיש הא איהו מוקי הך דנתנה לספר בספר עובד כוכבים הכי נמי מצי לאוקומי ההיא דבנן בעובד כוכבים ואור"ת משום דבנן משמע טפי דאיירי בישראל דומיא דנתנה לחבירו דקתני הוא מעל וחבירו לא מעל משמע חבירו ישראל דבר מעילה הוא ודוקא בנן דלא מחסרא משיכה כדמסיים בההיא משנה לפי שאומר לו הרי מרחץ לפניך הכנס ורחוץ אבל ספר דומיא דבנן דהיינו ספר ישראל לא מעל עד דמשיך ולא אמר רבא קרא ומתני' מסייע ליה לריש לקיש לפי שיסבור כמותו תדע דרבא גופיה הוא דפסק כר' יוחנן לגבי ריש לקיש בכל דוכתא בר מתלת וכי תימא שאני הכא דתניא כוותיה והא התם חשיב הדא מילתא דריש לקיש דתניא כוותיה ואי אפשר לומר דהנהו תלתא גרסינהו בהדי הדדי ואכתי איכא טובא דבפרק בהמה המקשה (חולין עז.) גבי גידין שסופן להקשות משמע דלדוקא קאמר רבא [ס] תני תלת ותו לא והא דפליגי ר' יוחנן וריש לקיש פ"ק דסנהדרין (דף טו.) גבי כל הקודש לאורגו זכה ותניא כדריש לקיש דהתם אליבא דרבי אליעזר פליגי והלכה כרבנן ופ"ק דמסכת ע"ז (דף ו:) גבי נשא ונתן דתניא כברייתא כריש לקיש ור' יוחנן סבר כתנא דמתני' גבי הא דתנן לפני אידיהם של עובדי כוכבים אסור לאחריהן מותר ומפרש נשא ונתן איכא בינייהו ומיהו יש לדחות דאיה דרבא כיון דריש לקיש לאו משמיה דנפשיה אמר אלא משום ר' אושעיא כדאמר לעיל אמר ריש לקיש משום רבי אושעיא ישראל שנתן מעות לעובד כוכבים בבהמה בדיניהן ומפרש בדיניהן שפסקה להן תורה מיד עמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים בכסף כי האי גוונא לא איירי רבא לפסוק כר' יוחנן לגבי ריש לקיש בדבר שהיה ריש לקיש אומר בשם רבותיו כדמפרש פ"ב דחולין (דף כט:) בההיא דאין שחיטה אלא לבסוף דאמר ר"ל משום לוי סבא ופליג עליה ר' יוחנן ורבא גופיה סבר כריש לקיש בפרק תמיד נשחט (פסחים סג.) ובפרק שני דזבחים (דף ל.) ומיהו אשכחן אמר רבא אמר רב הונא מכור לי באלו קנה כו' ומפרש הש"ס דסבר כר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ונראה דרבה גרס ולא רבא דרבא לא ראה רב הונא מעולם דאף רב יהודה לא ראהו [ס] כדאמרינן בקדושין (דף עב:) יום שמת רב יהודה נולד רבא וכשמת רב יהודה כבר נפטר רב הונא מדאמר במ"ק (דף יז.) גברא רבא כרב יהודה [ע] ליכא דלשרי לך ורב הונא גדול הי' אפילו משמואל רבו של רב יהודה מדאמר בריש גיטין (דף ה.) בעא מיניה שמואל מרב הונא שנים שהביאו גט ועוד יש לדקדק דהלכתא כר' יוחנן למעות קונות דבר תורה מדאמר וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קונות [פ] ופסק לוי כמתני' וקי"ל כוותיה בדיני והא דאמר פ"ק דקידושין (דף יד:) גבי עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים [צ] עובד כוכבים דכל קנייתו בכסף בע"ע קאמר ולא בכל דבר דלר' יוחנן הוי במשיכה והא דמתרץ הש"ס בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף סג.) בזונה עובדת כוכבים דלא מתפרא משיכה ההיא שינויא כר"ל ולא כר' יוחנן ואידך שינויא דמשני התם בזונה ישראלית וכגון דקאי בחצירה ניחא אף כר' יוחנן אבל מעיקרא ניחא ליה לאוקומי אפילו לא קאי בחצירה א"נ רב נחמן בר יצחק דקאמר להאי שינויא דסבירא ליה כר"ל ולא כמו שכתוב בספרים רב חסדא דרב חסדא הוא דאמר פרק הזהב (ב"מ דף מז:) כדרך שתיקנו משיכה בסוחרין [ק] כך תקנו משיכה בלקוחות אלמא כר' יוחנן סבירא ליה דמשיכה תקנה דרבנן היא ומיהו יש לדחות דאפ"ה כר' יוחנן ס"ל [ר] אפשר דהתם לעובד כוכבים בכסף ולעמיתך ידרוש לענין אונאה כמאן דאמר גזל הכנעני אסור כדפרישית לעיל: [ש] **ורישא הכי קאמר אם לא נתן מעות כו'.** פירוש וגם אם לא משך יחזור: **והני מילי ישראל מישראל כו'.** תימה [ת] דדומיא דרישא ישראל מעובד כוכבים שמפסיד הכל כגון כאן שמפסיד דמי עבודת כוכבים מי איכא ישראל מישראל משום מחוסרי אמנה וי"ל דהכי קאמר דישראל מעובד כוכבים לא הוה בהו משום מחוסרי אמנה הוה דומה [א] דמי עבודת כוכבים ביד ישראל אע"פ שהוא מקח טעות היה צריך לקיים המקח שלא יהא בו משום מחוסרי אמנה [ב]: **כל הקדשים שקדם מום קבוע** [ג] **להקדשן.** לאו בקדשי בדק הבית איירי אלא בהקדישן למזבח לדמיהן דאין חילוק בין רישא לסיפא אלא שזה קדם הקדשו למומו וזה קדם מומו להקדשו ואע"פ שעובר כשהקדיש בעל מום למזבח כדאמרינן פ"ק דתמורה (דף ו:) מכל מקום אשמעינן דינו והתם מפרש מאי שנא מקלקלה בעלמא ומשני [ד] כולה מילתא טפי שכיח תמים ומקדשין בעלי מומין: **קדושת** דמים מדחה מן הבכורה ומן המתנות. פי' הקונטרס קדושת דמים פוטרת מן הבכורה כקדושת הגוף כדמפרש לקמן מקראי דפוטרת מן הבכורה ומן המתנות וקשה לפי' דהתם פטרינן בפסולי המוקדשין אע"פ דנפדי מדאיתקש לצבי ואיל והכא דוקא בלא נפדו אלא היינו טעמא בקדושת דמים משום דכתיב (במדבר ג) גבי בכור בישראל ובמתנות כתיב (דברים יח) מאת העם:

הקדים

מסורת הש"ס

א) חולין קל. תמורה י: לג., ב) חולין שם, ג) [מעות וכן במשנה שבמשניות ליתא גם בחולין קל. ליתא], ד) [תמורה לג:], ה) [לקמן כה. חולין קלה.], ו) נ"ל אלעזר, ז) נ"ק מ"ו., ח) נ"ל כאי, ט) [ועי' תוס' מנחות לו. ד"ה אמר רבה], י) ליתא הכא נ"ק, כ) [נ"ל ובדקה לוי במתני'], ל) לקמן, מ) [בכ"מ שם ליתא במוכרין], נ) ולאפשר דדריש לעמיתך ולעובד כוכבים בכסף ולעמיתך נ"ק, ס) שייך לדף יג:, ע) דומיא דישראל נ"ק, פ) לגמי נ"ק, צ) ע"כ שייך לעיל, ק) [נ"ל גזרה מילתא טפי שכיח תמים ומקדש בעלי מומין מה"מ].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והשוחטן בחוץ כו' במסכת זבחים דף קיב:

רבינו גרשום

ונפדו חייבים בבכורה ובמתנות. הזרוע והלחיים והקבה דכיון דמום קדם להקדש ונפדו כחולין דמו: ויוצאין לחולין להיגזז וליעבד. אע"ג דשאר פסולי המוקדשין אסירי בגיזה ועבודה כיון דמום קדם להקדש מותרין: וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן. להכי [מותר] הנאתו לאחר פדיונן דאע"ג דאיעבר לפני פדיונן כיון דיליד לאחר פדיונן מותר בלא פדייה: והשוחטן בחוץ. חוץ לעזרה: ואין עושין תמורה. אפי' קודם פדיונן: חוץ מן הבכור והמעשר. דאע"ג דקבע דם [נ"ל דקדם] מום קבוע להקדישן: ונפדו. מ"ד דינן כקדשים ופטורין מן הבכורה והמתנות משום קדושת הגוף. ואי אמרת הבכור יוכל לקדם מום להקדישו הלא קדושתו מרחם בגוי שהמום במעי אמו קודם שיקדשו יציאת הרחם: קדושת דמים מדחה מן הבכורה ומן המתנות. דכיון דקדם מום קבוע להקדשן ההוא הקדש לא הוי אלא קדושת דמים שימכרו ויביא בדמיהן קדשים. ואפ"ה הכי אי לא נפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות: קדשי בדק הבית. קדושת דמים הן שימכרו לצורך תיקון בדק הבית. אסירי בגיזה ועבודה. קודם פדיונן: אמרי לא. מיהא לא מסייעא ליה לר' אליעזר דהיינו טעמא דתנן דמתני' דאסור להו בגיזה ועבודה כי לא נפדו משום דהני שהוקדשו בזמן קדושת דמים למזבח הוא שימכרו ויביאו מדמיהן קרבנות למזבח והני שרית להו בגיזה ועבודה אתי לאחלופי למישרי בקדושת המזבח. קדשי בדק הבית דלא הוו קדושת דמים למזבח דליכא לאחלופי בהו לא גזרו בהו רבנן דליהוו אסירי בגיזה ועבודה ומיהא לא מסייעא ליה: הא לפני. דאיעבר ואתיליד קודם פדיונן אסירי אותן וולדות בלא פדיון:

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"ה מהלכות בכורות הלכה ח:

יד ב מיי' פ"ב מהלכות בכורים הלכה ג:

טו ג מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ט:

ד [מיי' פ"ה מהלכות איסורי מזבח הלכה יא]:

טז ה מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה יג:

יז ו מיי' פ"ה מהלכות איסורי מזבח הלכה יא:

יח ז מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ט:

יט ח מיי' פ"ה מהלכות בכורות הלכה ח:

ט [מיי' פ"ה מהל' איסורי המזבח הלכה יא]:

י [מיי' פ"ג מהל' תמורה הל' ד]:

כ כ מיי' פ"א מהלכות בכורות הלכה ה:

מוסף רש"י

כל הקדשים שקדם מום קבוע כו'. דלא פירוש כל משנה זו בחולין קל: ע"ש באריכה. קדושת דמים מדחה מן הבכורה. דאין קדושה חלה על קדושה (חולין קל.).

שיטה מקובצה

א) ואם מתו יפדו. דכיון דאין בהם אלא קדושת דמים שכתו פודין אותם להאכילן לכלבים וקשה לר"י מהא דאמרינן בפ' כל שעה האוכל חמץ של הקדש בשוגג מעל ור"א לא מעל ומפרש התם דפליגי באם פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אלמא אפי' בקדושת דמים איכא מ"ד התם אין פודין הקדש להאכילן לכלבים ואומרים דס"ל לכ"ע דבאורייתא פודין הקדשים להאכילן לכלבים כדקתני הכא אם מתו יפדו אבל דרבנן איכא פלוגתא דאיכא מ"ד אין פודין אע"פ שיש בהם קדושת דמים: ב) והשוחטן בחוץ חייב כרת. וא"ת אמאי חייב משום שוחט קדשים בחוץ והא קרינן ביה ואל פתח אהל מועד וליכא וא"ר דמיירי בדוקין שבעין ואליבא דר"ע. תוס' חיצוניות: ג) קדשי בדק הבית אסירין בגיזה ועבודה. וא"ת פשיטא כיון דקדושין הן וי"ל שאפי' קנה הגיזה והעבודה מן הקדש [illegible] פרוטה. תוס' חיצוניות: ד) דבדבר תורה מעות קונות דלעולם וכו' דרב אשי את ליה שני דרי"י מעות קונות וסבר דלעמיתך ולעובד כוכבים בכסף ולעמיתך דריש לענין אונאה כדקאמר לעיל. הרא"ש ז"ל: